

Антонюк Поліна Євгенівна,
професорка кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидатка юридичних
наук;

Ущенко Ольга Олександрівна,
провідна фахівчиня відділу забезпечення
діяльності Київського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру
МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ У СВІТЛІ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

Останнє десятиріччя в Україні характеризується підвищеною увагою з боку державних інституцій до питання гендерної рівності членів українського суспільства в усіх сферах суспільних відносин. Ми стаємо свідками та учасниками широкомасштабних просвітницьких та освітніх програм щодо поінформованості населення про міжнародні стандарти прав людини, гендерну рівність, види насильства та дискримінації тощо, а також дієві механізми захисту природних та законних прав людини.

З урахуванням специфіки сфери регулювання сектору безпеки України, питанню формування політики гендерної рівності в правоохоронних органах приділяється особлива увага як з боку державних органів влади, так і з боку громадських діячів.

Дійсно, уникаючи оціночних суджень, можна констатувати, що роль жінки в правоохоронній сфері зростає з кожним роком. Так, за офіційними даними станом на 2017 рік в Національній поліції доля жінок становила 21,8 % особового складу [1]. А в окремих органах і підрозділах, як свідчить досвід проведення занять в системі курсів підвищення кваліфікації для працівників Національної поліції України на базі Національної академії внутрішніх справ, доля жінок перевищує кількість чоловіків.

Зокрема, така ситуація спостерігається серед дільничних офіцерів поліції в окремих регіонах України.

В зв'язку з цим, а також в світлі забезпечення прав і свобод громадян, на наш погляд, потребує уваги аналіз окремих положень нормативно-правових актів, що регламентують діяльність дільничних офіцерів поліції.

Так, відповідно до п. 6. Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом МВС України від 28.07.2017 №650 (далі – Інструкція) [2] дільничний офіцер поліції (далі – ДОП) «зобов'язаний виконувати службові функції на закріпленій за ним поліцейській дільниці в односторонній з **табельною вогнепальною зброєю** (виділено автором), засобами зв'язку та спецзасобами. Після закінчення несення служби ДОП (крім випадків

закріплення табельної вогнепальної зброї, боєприпасів і спеціальних засобів за поліцейськими на постійне зберігання і носіння) зобов'язані передати табельну вогнепальну зброю та боєприпаси до органу (підрозділу) поліції відповідно до Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01 лютого 2016 року № 70, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 17 лютого 2016 року за № 250/28380».

В п. 4 цієї ж Інструкції зазначено, що «поліцейська дільниця – територія, що обслуговується ДОП, із чисельністю населення, що не перевищує 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб – у містах». З чого робимо висновок, що в сільській місцевості дільниця обслуговування охоплює декілька населених пунктів, географічно не з'єднаних між собою.

Тією ж Інструкцією на ДОП покладений широкий спектр завдань та напрямів діяльності, починаючи від профілактичної роботи, закінчуючи розслідуванням кримінальних правопорушень. І всі ці завдання на закріпленій за ним поліцейській дільниці ДОП повинен виконувати з табельною вогнепальною зброєю, причому Інструкція не передбачає несення служби ДОП парними нарядами або групами. А, враховуючи вимоги Інструкції та розташування територіального підрозділу (органу) Національної поліції, куди ДОП повинен передати табельну вогнепальну зброю після закінчення несення служби, на практиці майже за всіма ДОП табельна вогнепальна зброя закріплена на постійне зберігання і носіння.

На наш погляд, саме такий порядок організації роботи ДОП щодо виконання службових функцій з табельною вогнепальною зброєю, передбачений Інструкцією, викликає занепокоєння та закладає засади для небезпеки, засновані на уявному розумінні озброєності як елементу безпеки та хибному тлумаченні гендерної рівності в структурних підрозділах МВС України.

По-перше, життя працівника поліції з табельною зброєю – вже само по собі є об'єктом підвищеної небезпеки: за результатами аналізу історичної діяльності правоохоронних органів, однією з причин нападу на співробітників поліції є намір заволодіння їх вогнепальною зброєю. По-друге, як вже зазначалося, значну частину ДОП в Україні становлять жінки. Навіть в правилах прийому на службу в поліцію для осіб чоловічої та жіночої статі встановлені різні нормативи щодо рівня фізичної підготовленості. І це якраз про гендерну рівність: при різній фізичній силі чоловіки та жінки здатні виконувати одну й ту ж роботу з однаковою ефективністю, але **при правильній організації** – такий, що враховує природню відмінність чоловіків та жінок, в тому числі щодо рівня фізичної сили. Вважаємо, очевидним є той факт, що при виникненні у будь-якої особи злочинного наміру на заволодіння табельною вогнепальною зброєю, особа віддасть перевагу ДОП-жінці, а не ДОП-чоловіку. Тобто, на наш погляд, постійна наявність табельної вогнепальної зброї у ДОП при виконанні службових функцій

(без напарника або помічника) навпаки підкреслює фізичну нерівність між чоловіками та жінками, роблячи останніх більш уразливими та незахищеними.

В той же час, вважаємо, що обов'язкова наявність табельної вогнепальної зброї при виконанні ДОП службових функцій створює не лише у самого ДОП уявне відчуття захищеності, але й викликає страх у громадян – почуття абсолютно протилежне довірі. Відповідно до ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу, у зв'язку з чим передбачаються вичерпні **виняткові** випадки застосування вогнепальної зброї. Тобто, наявність табельної вогнепальної зброї не дає автоматично підстави її застосовувати! Таке застосування можливе лише у виняткових випадках, чітко перелічених в Законі. Разом з тим, починаючи з ведення в дію Інструкції, нажаль відомі випадки, коли ДОП застосовує відносно громадян табельну вогнепальну зброю, вбиваючи їх при цьому [3]. Тобто ДОП при такій організації служби, що передбачена Інструкцією, хибно розглядає вогнепальну зброю як механізм самозахисту, а не інструментарій для виконання покладених на нього державою функцій.

ДОП не є працівником спеціального підрозділу поліції, його повсякденна робота не пов'язана з виконанням спеціальних завдань з підвищеною небезпекою, тому незрозумілою виявляється логіка упорядника щодо такого порядку виконання службових обов'язків ДОП.

Зважаючи на зазначене вище, вважаємо за необхідне переглянути окремі положення Інструкції стосовно виконання ДОП службових функцій з табельною вогнепальною зброєю, які б враховували:

- неможливість виконання службових функцій з табельною вогнепальною зброєю ДОП **одноособово**;
- конкретність службових функцій ДОП, виконання яких здійснюється обов'язково з табельною вогнепальною зброєю;
- обов'язкове матеріально-технічне забезпечення ДОП у вигляді службового автомобіля, особливо для ДОП в сільській місцевості, що забезпечить безпеку пересування ДОП зі зброєю (особливо жінки) під час виконання службових функцій.

Враховання саме таких аспектів в організації роботи дільничних офіцерів поліції, на наш погляд, сприятиме формуванню адекватної гендерної політики в секторі безпеки та забезпеченню основних прав та свобод людини в Україні.

Список використаних джерел

1. В Нацполіції сьогодні працюють майже 22% жінок – МВС. 13.11.2017 URL: <https://www.unian.ua/society/2240561-v-natspolitsiji-na-sogodni-pratsuyut-mayje-22-jinok-mvs.html>.

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.

3. В Одесі дільничний застрелив підозрюваного у вбивстві, який накинувся на нього з сокирою. URL: https://lb.ua/society/2018/11/08/411896_v_odesse_uchastkoviy_zastrelil.html.

Балагур Леся Олександрівна,

старша викладачка кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, кандидатка педагогічних наук;

Михайленко Олександр Владиславович,

доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, кандидат військових наук;

Карасьов Дмитро Леонідович,

старший викладач кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ГЕНДЕРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Професійна діяльність офіцерів-прикордонників це сфера безпеки та оборони держави. Безпека держави складається з багатьох складових, тобто виступає умовно багатофункціональним державним явищем. В епоху інформаційних досягнень та існування величезних масивів інформації, проблема інформаційної безпеки набуває особливої актуальності. Гендерна компетентність є специфічним різновидом компетентностей, оскільки її можна розглядати як елемент професійної компетентності і як складову – життєвої компетентності особистості [1].

Гендерна компетентність фахівців сектору безпеки та оборони є важливою тенденцією сучасного світового суспільства, і зокрема українського. Результатом підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників згідно із сучасною гендерною парадигмою повинен стати високий рівень сформованості гендерної компетентності зазначених фахівців [2].

Гендерна компетентність за своєю сутністю включає конкретні цінності, стиль взаємовідносин, комплекс знань, умінь та навичок, що дають змогу реалізувати принципи рівності прав і можливостей для